

H. Germ. I. Qu. in 1124 ?

Z

REGLEMENT

für die

Armen-Anstalten

zu

Hirschberg.

Gedruckt bey J. Krahn.

441726

Marzec 2025 rok
Tłumaczenie Henryk Dąbkiewicz
Współpraca i konsultacje Ullrich Junker

"Domy dla Ubogich" w XVIII wieku oraz kontekstu społecznego i gospodarczego

1. Kontekst społeczno-ekonomiczny

W XVIII wieku społeczności w Europie zmagaly się z konsekwencjami szybkich przemian gospodarczych, takich jak rozwój manufaktur i przędzalni. Przyczynilo się to do zwiększenia liczby osób potrzebujących wsparcia, w tym sierot, osób starszych, chorych i niezdolnych do pracy. Budowa takich domów miała na celu nie tylko pomoc ubogim, ale także zwiększenie produktywności lokalnej ludności.

2. Funkcje Domów dla Ubogich

Domy te pełniły różnorodne funkcje:

Zakwaterowanie: Zapewniano schronienie osobom niemającym dachu nad głową.

Praca: Organizowano warsztaty pracy, gdzie mieszkańcy mogli nauczyć się zawodu, np. przędzalnictwa, tkactwa, czy podstawowych prac rzemieślniczych.

Edukacja: Często umożliwiano podstawowe nauczanie dzieci oraz szkolenie zawodowe młodzieży.

Opieka medyczna: W wielu domach dla ubogich działały małe lazarety lub pokoje przeznaczone dla chorych.

3. Typowe wyzwania

Finansowanie: Utrzymanie domów zależało od datków prywatnych, funduszy kościelnych oraz wsparcia z kas miejskich.

Warunki życia: Przeludnienie i brak odpowiednich warunków sanitarnych często prowadziły do chorób.

Kontrola porządku: Regulaminy, takie jak ten wspomniany w oryginalnym dokumencie, były wprowadzane, by zapewnić organizację pracy i harmonijne życie we wspólnocie.

4. Architektura i infrastruktura

Rozplanowanie: Kompleksy budynków obejmowały warsztaty, mieszkania, kuchnie, stajnie, piekarnie i pomieszczenia gospodarcze.

Budulec: Domy dla ubogich często były budowane z cegły lub kamienia. W trudniejszych warunkach wykorzystywano drewno, które było łatwiej dostępne.

5. Znaczenie historyczne

Te instytucje były prekursorem systemów opieki społecznej, jakie znamy dziś. Pokazują, jak społeczność radziła sobie z problemami społecznymi w czasach ograniczonych zasobów.

Dokument z 1774 roku dotyczący budowy nowej instytucji dla potrzebujących zatwierdzony przez Królewską Komorę Domen i Skarbu¹ dnia 5 października 1774 roku. W okolicach mostu na Bobrze, na ziemiach należących do Królewskiego Szpitala, postanowiono wybudować nowy „dom rzemieślniczy dla ubogich”. Budowa ta miała zostać sfinansowana częściowo z dobrowolnych składek, a częściowo z funduszu szpitalnego oraz ze środków uzyskanych przez rozbiórkę starego domu robotniczego na dziedzińcu fabrycznym.

Celem tej inicjatywy było:

1. Zapewnienie pracy i godnego życia: Utworzenie miejsca, w którym osoby jeszcze zdolne do pracy, ale znajdujące się w trudnej sytuacji, mogły wykonywać proste prace zarobkowe.
2. *Pomoc najuboższym*: Opieka nad ludźmi starszymi, niezdolnymi do pracy i pozbawionymi środków do życia.
3. *Wsparcie lokalnej fabryki*: Zwiększenie siły roboczej dla miejscowej manufaktury.

Przeznaczenie pomieszczeń w nowym domu

Budynek miał pomieścić różnorodne przestrzenie funkcjonalne:

- Warsztat: Przeznaczenie dla 20–25 osób z przylegającymi izbami dla pracowników.
- Pokoje mieszkalne: Obejmujące kilka izb dla grup od 18 do 40 osób.
- Pomieszczenia dla zarządu: M.in. pokoje dla mistrza przędzalniczego oraz jego zastępcy.
- Obiekty gospodarcze: Suszarnia, piekarnia, magazyn na zboże.
- Inne przestrzenie wspólne: Jadalnia, stajnie oraz dodatkowe izby o różnym przeznaczeniu.

Utworzenie regulaminu

Regulamin przewidywał wprowadzenie szczegółowych zasad zarządzania instytucją, aby zapewnić porządek i efektywność. Dokument miał również na celu poinformowanie opinii publicznej o przeznaczeniu oraz celach tej nowej inicjatywy.

Znaczenie historyczne

Takie domy dla ubogich i rzemieślnicze instytucje odzwierciedlają idee oświeceniowe XVIII wieku, kiedy to władze dążyły do poprawy warunków życia najbiedniejszych warstw społeczeństwa oraz wspierania gospodarki lokalnej. Budowa tego typu ośrodków była często finansowana przez połączenie środków publicznych, darowizn oraz pracy społecznej.

¹ *Kamera Wojny i Domen była pruską instytucją administracyjną odpowiedzialną za zarządzanie majątkami królewskimi, finansami oraz sprawami wojskowymi. W tamtym okresie często wydawano zarządzenia dotyczące organizacji społecznej, gospodarki oraz opieki nad ubogimi.*

Rozdział I. Organizacja i funkcjonowanie Domu dla Ubogich

Dom ten, znany jako "*Dom dla Ubogich*", został założony w celu zapewnienia odpowiednich warunków osobom potrzebującym. Miał na celu wsparcie zarówno tych, którzy byli w stanie pracować, jak i tych, którzy byli zupełnie niezdolni do zarabiania na swoje utrzymanie. Działania domu obejmowały:

1. Oferowanie miejsc zakwaterowania, edukacji i opieki medycznej.
2. Umożliwienie pracy w warsztatach oraz zapewnienie wynagrodzenia za wykonaną pracę.
3. Tworzenie przestrzeni, która sprzyjała godnemu życiu, nawet w trudnych warunkach.

W budynku zostały wyznaczone następujące pomieszczenia:

- a) Warsztat pracy dla 20-25 osób, z dodatkową izbą dla pracowników.
- b) Pomieszczenie mieszkalne dla 18 osób.
- c) Kolejne pomieszczenie dla 40 osób.
- d) Sala dla 20 osób z przyległymi pokojami.
- e) Pomieszczenie mieszkalne dla 18 osób.
- f) Kuchnia lub pomieszczenie gospodarcze.
- g) Pokój dla mistrza przędzalniczego.
- h) Pokój z izdebką dla zastępcy mistrza przędzalniczego.
- i) Suszarnia.
- k) Magazyn na zboże.
- l) Izba dla nadzorcy przędzalni.
- m) Jadalnia.
- n) Stajnie.
- o) Piekarnia.
- p) 13 dodatkowych izb o różnym przeznaczeniu.

§ 1 Obecny stan rzeczy w "*Domu dla Ubogich*" zakłada, że osoby tam przebywające otrzymają niezbędne wsparcie w formie odzieży, przyborów codziennego użytku oraz odpowiedniego zaopatrzenia w materiały do pracy w przędzalnictwie. Organizacja ta ma na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkańców oraz ich przygotowanie do pracy.

§ 2. Celem tej organizacji było zapewnienie ubogim mieszkańcom możliwości poprawy ich sytuacji życiowej oraz wsparcie ich rozwoju zawodowego i osobistego.

§ 3. Zapewniono, że najważniejsze zasoby, takie jak surowce i oświetlenie, będą udostępnione, a warunki pracy zostaną przystosowane tak, aby umożliwić godne oraz efektywne funkcjonowanie zarówno budynku, jak i jego mieszkańców.

Rozdział II. Organizacja życia i wsparcia w Domach dla Ubogich

§ 1. Fundusz Ubogich, utworzony ze środków miejskich oraz dobrowolnych datków obywateli, przeznaczony jest na finansowanie i utrzymanie działalności „*Domu dla Ubogich*”. Przyjmowani będą tylko potrzebujący mieszkańcy z tego regionu, którzy spełnią określone kryteria.

§ 2. Maksymalna liczba osób, które mogą zostać przyjęte, została ustalona na 100. Przyjęcie będzie możliwe po przeprowadzeniu starannej weryfikacji w celu wykluczenia osób niezastugujących na pomoc. Szczególny nacisk kładzie się na rozróżnienie między osobami rzeczywiście potrzebującymi a żebrakami działającymi z lenistwa lub wyrachowania.

§ 3. Do pierwszej klasy kwalifikują się osoby, które mogą pracować, ale nie są w stanie znaleźć zatrudnienia ani odpowiednich możliwości zarobkowych ze względu na brak dostępu do pracy lub trudne warunki rodzinne. Tym osobom zapewni się schronienie, wsparcie i możliwość podjęcia pracy w warsztatach.

§ 4. Przed przyjęciem do Domu dla Ubogich, wszystkie osoby będą badane pod względem ich sytuacji życiowej przez policję oraz lokalne władze. Kwalifikujące się osoby zostaną przypisane do pierwszej klasy i objęte wsparciem instytucji.

§ 5. Do drugiej klasy zalicza się osoby, które nie są w stanie zapewnić sobie utrzymania innymi dozwolonymi środkami (takimi jak praca czy pomoc rodzinna) i które dobrowolnie zgłoszą się o przyjęcie do Domu dla Ubogich. W szczególności dotyczy to osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych, niezdolnych do wykonywania obowiązków zawodowych.

§ 6. Wszyscy mieszkańcy pozostający pod opieką publicznej organizacji dobroczynnej będą poddani szczegółowej kontroli, aby upewnić się, że ich sytuacja życiowa spełnia kryteria przyjęcia. Nieuprawnione osoby zostaną wykluczone z programu wsparcia.

§ 7. Osoby przyjęte do domu opieki, a także pozostający w schronisku ubodzy, otrzymują dziennie określoną ilość chleba i piwa. Jednakże powinno się ich zachęcać do odpowiedzialnego zaangażowania w pracę, aby nie poprzestawali na jałowej egzystencji.

§ 8. Jeżeli w danej sytuacji konieczne okaże się wykonanie pewnych napraw lub ulepszeń, zostaną one przeprowadzone. Jednak odbiorcy świadczeń są zobowiązani odwdzięczać się, angażując się w prace ręczne, które przyniosą wymierne korzyści.

§ 9. Pensjonariusze nie mogą opuszczać domu opieki według własnego uznania. Muszą dostosować się do obowiązujących reguł i pozostawać do dyspozycji, wspomagając prowadzenie gospodarstwa lub inne zadania zgodnie z potrzebami.

§ 10. Dzieci przebywające w domu opieki powinny być włączane w codzienne obowiązki, takie jak prace ręczne. Oprócz tego zapewni się im edukację podstawową, obejmującą czytanie, pisanie i rachunki, aby mogły rozwijać swoje umiejętności.

§ 11. Kobiety zajmujące się gospodarstwem w domu opieki będą wspierały prace w pralni. Koszty związane z utrzymaniem pralni poniesie zakład, o ile usługi nie będą świadczone za darmo.

§ 12. Ciężko chorzy zostaną przeniesieni do osobnego budynku, takiego jak stare szpitalne obiekty. Dzięki temu będą mieli łatwiejszy dostęp do lekarzy i potrzebnej opieki

medycznej. Koszty ich utrzymania pokryje dom opieki, zaś inne potrzeby zostaną zaspokojone według możliwości zakładu.

§ 13. Jeśli zajdzie potrzeba skierowania osób ze szczególnymi okolicznościami do domu opieki, mają zostać im przydzielone odpowiednie pomieszczenia, takie jak izba i pokój w obrębie zakładu. W takim przypadku otrzymają stałe wyżywienie i odpowiednie wsparcie, dostosowane do ich sytuacji.

§ 14. Liczba takich pensjonariuszy w domu opieki nie może przekraczać 8-10 osób. Ponadto, środki finansowe na ich utrzymanie, które są przekazywane z dochodów zakładu, mają pokrywać wyłącznie ich podstawowe potrzeby: odzież, jedzenie i inne niezbędne rzeczy, bez dodatkowych kosztów dla zakładu opieki.

§ 15. Te osoby są całkowicie odseparowane od innych mieszkańców domu opieki. Mają prawo do wolności w zakresie decyzji o swoim codziennym funkcjonowaniu, o ile są w stanie wnieść wkład w prowadzenie zakładu. Mają także zapewnione pełne wyżywienie i możliwość korzystania z zasobów domu.

§ 16. W przypadkach, gdy osoby ubogie będą przyjęte do domu opieki ze względu na swoją szczególnie trudną sytuację, rozważane będą ich wcześniejsze dokonania. Szczególnie preferencje mają być skierowane do tych, którzy od dawna wykazują pracowitość i zaangażowanie w wykonywanie zadań na rzecz zakładu, w tym przędzenia wełny oraz innych pożytecznych prac.

IV Rozdział. O poprawkach i przestrzeganiu obowiązków przez osoby, którym powierzono nadzór, nauczanie oraz inne działania w domu opieki

§ 1. Główny kierownik przędzalni, według królewskiego rozporządzenia z 1774 roku, ma otrzymywać wynagrodzenie w wysokości 100 talarów. Ma również zapewnione wyżywienie i mieszkanie w domu opieki. Nie może być jednak zatrudniony bez zgody odpowiednich władz królewskich i izby ds. nazwisk i meldunków.

§ 2. Jego obowiązki obejmują utrzymanie porządku w zakładzie oraz nadzór nad pracami przędzalniczymi, w tym koordynację zarówno nadzorców, jak i robotników przędzalni.

§ 3. Muszą być starannie prowadzone rejestry wszystkich osób przyjmowanych do zakładu opieki. Każde przybycie i odejście powinno być dokładnie odnotowane, w tym także informacja czy opuszczenie zakładu odbyło się za zgodą czy bez zgody.

§ 4. Zobowiązany jest do dokładnego prowadzenia rachunków dotyczących wszystkich surowców, przędzonych nici, a także przychodów i wydatków w zakładzie. Te raporty powinny być regularnie składane dyrektorowi zakładu. Ponadto musi nadzorować magazyn oraz dbać o odbiór dostarczonych materiałów i dystrybucję przędz.

§ 5. Musi zaopatrzyć przędzalnię we wszystkie niezbędne materiały, koordynując odbiór zamówień i dostarczanie surowców do zakładu.

§ 6. Kierownik ma wydawać polecenia robotnikom przędzalni. W razie jakichkolwiek nieporozumień lub problemów musi natychmiast podjąć odpowiednie kroki w celu ich rozwiązania.

§ 7. Musi on egzekwować swoje zarządzenia lub regulacje wśród robotników przędzalni. Jeżeli jednak mimo to doszłoby do jakichkolwiek nieporozumień lub konfliktów, powinien natychmiast je rozwiązywać i podejmować konieczne działania. Poważniejsze kwestie lub problemy powinny być zgłaszane dyrektorowi domu opieki w celu ich odpowiedniego rozpatrzenia.

§ 8. Zastępca nadzorcy przędzalni otrzymuje z funduszu opieki roczne wynagrodzenie w wysokości 50 talarów oraz ma zapewnione bezpłatne wyżywienie i mieszkanie w domu opieki. Jego nominacja następuje za zgodą dyrektoriatu zakładu i zatwierdzeniem magistratu.

§ 9. Zastępca nadzorcy jest zobowiązany do zastępowania głównego nadzorcy przędzalni podczas jego nieobecności lub choroby, w pełnym zakresie jego obowiązków.

§ 10. Do jego zadań należy szczególna dbałość o organizację pracy w przędzalni. Jest odpowiedzialny za porządek i dyscyplinę wśród pracowników, a także za to, aby surowce były wykorzystywane odpowiednio i starannie, co pozwoli na uzyskanie przędzy najlepszej jakości. Powinien dokładnie zapoznać się z regulacjami dotyczącymi poprawy produkcji z 1765 roku.

§ 11. Zastępca nadzorcy każdego ranka o godzinie 8 osobiście dostarcza chleb robotnikom przędzalni, dzieląc go zgodnie z ustalonymi porcjami.

§ 12. Wieczorem, o godzinie 9, zamyka budynek zakładu opieki. O godzinie 10 dokonuje inspekcji wszystkich pokoi oraz magazynu zakładu, upewniając się, że wszyscy robotnicy znajdują się w swoich przydzielonych pokojach i że panuje porządek oraz bezpieczeństwo.

§ 13. Ponadto wymaga się od zastępcy nadzorcy, aby dzieci przebywające w domu opieki były uczone podstawowych umiejętności, takich jak czytanie, pisanie i rachunki, przez przynajmniej kilka godzin dziennie.

§ 14. Każdy z czterech nadzorców otrzymuje roczne wynagrodzenie w wysokości 25 talarów oraz zapewnione bezpłatne wyżywienie w domu opieki. Nadzorcy mają również zapewnione dodatkowe świadczenia w postaci lokum i przydziału do grupy robotników pierwszej klasy. Ich mianowanie odbywa się za zgodą magistratu i dyrektoriatu domu opieki.

§ 15. Nadzorcy są odpowiedzialni za nauczanie pracowników przędzalni, muszą dokładnie przestrzegać zaleceń zawartych w § 10, które dotyczą organizacji pracy. Szczególną uwagę mają poświęcić osobom, które nie są w stanie prząść dobrej jakości nici. Ich zadaniem jest doprowadzenie tych osób do poziomu umiejętności, który umożliwi efektywną pracę w przędzalni.

§ 16. Pozostałych dwóch nadzorców będzie dodatkowo zaangażowanych w porządkowanie przestrzeni roboczej oraz wykonywanie innych niezbędnych zadań.

§ 17. Wszyscy pracownicy domu opieki muszą z największą starannością dbać o porządek i zgodność działań. Wszelkie nieporozumienia lub zakłócenia powinny być natychmiast eliminowane. Robotnicy są zobowiązani do poszanowania majątku domu opieki, w tym narzędzi, materiałów oraz surowców, a także do ostrożnego i starannego ich użytkowania, aby nie przynosić zakładowi żadnych strat.

V Rozdział. Dotyczący organizacji i zarządzania dyrektoriatem domu opieki.

§ 1. Do skutecznego funkcjonowania domu opieki, zapewnienia jego ciągłości oraz utrzymania porządku, niezbędna jest odpowiednia struktura zarządzania. Na mocy polecenia Jego Królewskiej Mości, wydanego przez Izbę Wojskową i Majątkową, ustanowiono dyrektoriat domu opieki.

§ 2. Dyrektoriat składa się z:

- a) dwóch członków kolegium magistratu, w tym Prokonsula Schönaua i radnego Heßlera,
- b) dwóch kupców, którzy są aktywnymi członkami zgromadzenia handlowego. Należy zapewnić, by ich obowiązki w dyrektoriacie były ograniczone ze względu na inne zadania handlowe,
- c) dwóch deputowanych wybranych spośród pozostałych mieszkańców miasta.

§ 3. Zarządzanie domem opieki przez dyrektoriat obejmuje kontrolę przychodów i wydatków zakładu. Rachunki te muszą być prowadzone dokładnie i składane corocznie magistratowi. Dyrektoriat ma obowiązek przestrzegania wszystkich obowiązujących przepisów i zaleceń dotyczących ulepszeń w funkcjonowaniu zakładu, dbając o porządek i efektywność działania domu opieki.

§ 4. Dobrze byłoby, gdyby wyznaczeni komisarze uzgodnili między sobą, aby codziennie jeden z nich odwiedzał Dom dla Ubogich i sprawdzał, czy wszystko przebiega zgodnie z zasadami. Dotyczy to zarówno działań rzemieślników, tkaczy, jak i innych pracowników. Należy również monitorować wszelkie nieprawidłowości lub zakłócenia, aby mogły zostać natychmiast zauważone i naprawione.

Dodatkowo, członkowie komisji powinni ustalić termin spotkania w celu omówienia pilnych spraw. Podczas spotkania powinni wymienić informacje na temat działań przypisanych każdemu z nich. Na tej podstawie należy sporządzić protokół, który umożliwi analizę sytuacji oraz ustalenie najłatwiejszych i najskuteczniejszych sposobów rozwiązania problemów i wyeliminowania nieporządków.

§ 5. Szczególnym zadaniem nadzorcy, wybranego spośród aktywnych kupców, jest prowadzenie dokładnych i zgodnych z przepisami rachunków dotyczących przychodów i wydatków domu opieki. Powinien on także nadzorować nadzorcę przędzalni, aby ten precyzyjnie prowadził swoje własne rachunki i regularnie je przedstawiał. Dzięki temu rachunki składane co roku magistratowi będą kompletne i bez uchybień.

§ 6. Policja będzie odpowiedzialna za przeprowadzenie wstępnych inspekcji oraz poinstruowanie pracowników, zwłaszcza tych ubogich, jak mają zachowywać się w zakładzie oraz postępować z powierzonym im mieniem.

§ 7. Jeżeli zajdzie potrzeba interwencji policji z powodu nieprzewidzianych sytuacji, dyrekcja zakładu ma obowiązek sporządzić protokół wyjaśniający okoliczności sprawy i przedstawić go odpowiednim organom. Następnie podejmowane będą niezwłocznie odpowiednie działania naprawcze.

§ 8. Aby zapobiec wszelkim nieporządkom w zakładzie, dyrekcja powinna okresowo wyznaczać godziny pracy i nadzorować wykonywanie obowiązków zarówno przez pracowników przędzalni, jak i przez inne osoby zatrudnione w zakładzie. Instrukcje dotyczące poszczególnych zadań muszą być szczegółowe i dostosowane do aktualnych okoliczności.

Kierownictwo powinno sporządzać uchwały i przedstawiać je magistratowi do zatwierdzenia. Dodatkowo jest zobowiązane corocznie tworzyć i przekazywać dokładnie opracowany budżet.

VI Rozdział. Dotyczący zarządzania i utrzymania domu opieki.

§ 1. Na mocy królewskiego rozporządzenia z dnia 5 maja 1774 roku, głównemu nadzorcy przędzalni wypłacane jest wynagrodzenie w wysokości 100 talarów ze specjalnego funduszu produkcyjnego. Wszystkie pozostałe wydatki związane z funkcjonowaniem zakładu opieki powinny być pokrywane:

- a) z wpłat, które były dotychczas wnoszone przez społeczność mieszczańską na rzecz zakładu opieki oraz są zapisane w budżecie,
- b) z dodatkowych funduszy zgromadzenia kupieckiego,
- c) z podobnych wpłat pochodzących od pozostałych mieszkańców miasta,
- d) z dochodów z pracy robotników przędzalni.

§ 2. Wszystkie wpłaty na rzecz zakładu opieki muszą być rozliczane w sposób zgodny z zasadami i przechowywane w kasie miejskiego zakładu opieki. Nadzór nad dochodami i ich rozliczeniem należy do głównego nadzorcy przędzalni, który odpowiada za prowadzenie dokładnych zapisów pod kontrolą dyrektoriatu domu opieki.

§ 3. Główny nadzorca przędzalni ma obowiązek składać dyrekcji zakładu szczegółowe zapotrzebowanie na środki finansowe potrzebne do prowadzenia działalności. Po ich zatwierdzeniu, dyrekcja ma prawo przelać środki na rzecz zakładu zgodnie z zaplanowanym budżetem. Nadzorca musi dokumentować otrzymane środki oraz sporządzać dokładne rachunki z ich wykorzystania.

§ 5. W przypadku wystąpienia sporów lub nieporozumień należy niezwłocznie je rozwiązać i odpowiednio udokumentować.

b) Członkowie komisji powinni zebrać się w sytuacji nagłej potrzeby, aby wspólnie przedyskutować problem. Każdy z członków powinien przedstawić swoje stanowisko. Sporządzony zostanie protokół, a następnie opracowane zostaną działania mające na celu rozwiązanie problemów oraz zapobieganie dalszym nieporozumieniom w najprostszy i najskuteczniejszy sposób.

§ 6. Szczególnym obowiązkiem każdorazowego nadzorcy wybranego spośród aktywnych kupców jest prowadzenie dokładnych i zgodnych z przepisami rachunków dotyczących przychodów i wydatków domu opieki. Nadzorca powinien również pilnować, aby główny nadzorca przędzalni prowadził rachunki z należytą starannością i regularnością, bez żadnych nieściśności czy zaniedbań. Dokumentacja musi być przygotowana do corocznego przedstawienia magistratowi.

§ 7. Policja powinna od początku zajmować się organizacją zakładu oraz instruować podwładnych, w szczególności ubogich, w zakresie zachowania i postępowania w ramach regulaminu zakładu. Wszelkie konflikty muszą być skutecznie rozwiązane.

§ 8. Jeżeli zajdzie potrzeba interwencji policji z powodu nieprzewidzianych okoliczności, dyrekcja zakładu zobowiązana jest sporządzić szczegółowy protokół opisujący sytuację oraz podjąć szybkie działania w celu ich rozwiązania.

§ 9. Aby zapobiec wszelkim nieporządkom w zakładzie, dyrekcja powinna regularnie określać godziny pracy i zasady organizacyjne, dostosowane do aktualnych potrzeb. Należy wdrażać szczegółowe instrukcje dotyczące zadań zarówno dla przędzalni, jak i pozostałych pracowników zakładu. Instrukcje należy sporządzić na piśmie i przedstawić magistratowi do zatwierdzenia. Dodatkowo, co roku należy opracować dokładny budżet i przedłożyć go odpowiednim władzom.

VII Rozdział. Dotyczący osób ubiegających się o przyjęcie do nowych domów opieki oraz ich utrzymania.

§ 1. Do przyjęcia kwalifikują się:

- a) Osoby ubogie z szanowanych środowisk, które w wyniku nieszczęśliwych okoliczności znalazły się w trudnej sytuacji życiowej, pozbawione niezbędnych środków do życia i niezdolne do pełnego utrzymania się z własnej pracy, wymagające wsparcia i opieki.
- b) Osoby starsze, osłabione, wymagające pomocy.
- c) Osoby o złym stanie zdrowia, potrzebujące szczególnej opieki.
- d) Kobiety z małymi dziećmi lub inne osoby, które z powodu różnych okoliczności nie mogą być zakwaterowane w domach opieki, ale zasługują na pomoc i wsparcie poza systemem domów opieki.

§ 2. Zgodnie z królewskim rozporządzeniem, pomoc dla powyższych osób będzie finansowana z dochodów miejskiego funduszu opieki, jak również z przeznaczonej kwoty w wysokości 200 talarów z funduszu szpitalnego.

§ 3. Osoby kwalifikujące się do opieki będą szczegółowo rejestrowane, a ich wnioski o przyjęcie muszą być składane do magistratu. Po dokładnym zbadaniu sytuacji i zatwierdzeniu wniosku, będą wydawane odpowiednie decyzje oraz środki finansowe potrzebne do ich utrzymania.

§ 4. Każdy łatwo zauważy, że te osoby zasługują na pomoc i wsparcie. Dlatego też projekt domów opieki oraz zasady ich funkcjonowania od początku powinny być kierowane na jak najlepsze zaopatrzenie i opiekę nad mieszkańcami.

§ 5. Jak można przypuszczać, istnieje możliwość, że opisane w tym rozdziale środki mogą okazać się niewystarczające, aby pokryć wszystkie koszty związane z utrzymaniem osób ubogich. Jednak nie ma wątpliwości, że zarówno przedstawiciele zgromadzenia kupieckiego, jak i pozostali mieszkańcy, którzy do tej pory dobrowolnie przekazywali wpłaty na fundusz, znajdą teraz ulgę w fakcie, że nie będą zmuszeni do ponoszenia dalszych obciążeń z powodu napływu ubogich na ulice lub do domów prywatnych. Dzięki temu łatwiej będzie zebrać brakujące środki na wsparcie najbiedniejszych, bez konieczności wprowadzania dalszych zmian. W przypadku wprowadzenia regulacji policyjnych, które nakładają odpowiedzialność na każdą gminę za utrzymanie swoich ubogich mieszkańców, każdy obywatel będzie zobowiązany do wniesienia wkładu proporcjonalnie do swoich możliwości, zgodnie z ustaleniami i zasadami uczciwej oceny sytuacji. Wpłaty te muszą być egzekwowane z należytą starannością.

VIII Rozdział. Dotyczący obcych żebraków.

§ 1. Podstawowym celem domów opieki jest ich organizacja oraz utrzymanie wyłącznie dla mieszkańców danej miejscowości. Zgodnie z obowiązującymi przepisami, każda miejscowość ma obowiązek zapewnić opiekę swoim ubogim. Pod pojęciem "obcych żebraków" rozumie się osoby, które nie należą do tej społeczności, lecz przemieszczają się z jednego miejsca na drugie, stając się ciężarem dla mieszkańców poprzez swoje ubóstwo. Mogą to być zarówno miejscowi, jak i cudzoziemcy.

§ 2. Postępowanie z obcymi żebrakami opiera się na królewskich rozporządzeniach, począwszy od dekretu z Berlina z dnia 14 grudnia 1747 roku, wraz z późniejszymi regulacjami, szczególnie z lat:

- 1755 (23 marca),
- 1759 (29 marca),
- 1763 (19 stycznia),
- 1772 (2 kwietnia).

Zgodnie z tymi rozporządzeniami osoby te, kiedy zostaną zatrzymane na odpowiednim terenie, powinny być natychmiast dostarczone do domów opieki. Po dokładnym zbadaniu ich sytuacji mogą zostać odesłane do miejsca ich pochodzenia lub, jeśli są cudzoziemcami, przewiezione na granicę kraju zgodnie z odpowiednimi procedurami.

§ 3. Szczególne środki zaradcze dotyczą w szczególności wędrownych żebraków oraz nomadów, którzy często przemieszczają się przez różne miejscowości, żebrzą przez wiele miesięcy i pozostają bez stałego miejsca zamieszkania, prowadząc uciążliwy tryb życia.

§ 4. Jeżeli takie osoby zostaną przyłapano na żebraniu, należy je zatrzymać, odnotować w protokole i w przypadku potwierdzenia ich nomadycznego stylu życia, poddać odpowiednim procedurom. W razie potrzeby, powinny zostać odesłane z użyciem

publicznych środków transportu do miejsca ich pochodzenia lub w przypadku cudzoziemców, przewieziona na granicę zgodnie z obowiązującymi przepisami.

§ 5. Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 25 października 1765 roku, zakazane jest udzielanie schronienia nieznanym wędrowcom w prywatnych domach. Gospodarze mają obowiązek, zgodnie z przepisami z 1747 roku (§ Z), informować odpowiednie władze o obecności takich osób. Zgodnie z rozporządzeniem z dnia 28 października 1766 roku, właściciele zajazdów są zobowiązani do zgłaszania takich przypadków najpóźniej w dniu następnym do właściwego departamentu policji.

Każdy, kto naruszy powyższe zasady, zostanie ukarany grzywną w wysokości 5 talarów. Część tej kwoty może być przyznana jako wynagrodzenie dla osoby zgłaszającej naruszenie. Osoby niezdolne do zapłaty zostaną ukarane poprzez przydzielenie ich do pracy przędzalniczej w domu opieki lub w inny sposób, dostosowany do okoliczności.

§ 6. Właściciele posiadłości lub gospodarstw, którzy udzielają schronienia obcym, włóczęgom lub bezdomnym wędrowcom z własnej inicjatywy, bez zgłoszenia tego faktu i uzyskania formalnej zgody właściwego departamentu, podlegają odpowiedzialności prawnej.

§ 7. Zgodnie z dekretem z 1747 roku (§ 6), włóczędzy oraz wędrowni rzemieślnicy nie mają prawa żebrać, ale są zobowiązani do podjęcia pracy zarobkowej. W razie konieczności mogą zostać skierowani do pomocy w domach opieki. Obowiązkiem lokalnych władz jest upewnienie się, że każda osoba przybywająca do danej miejscowości uzyskuje odpowiednie zajęcie lub pomoc, a jej działania są zgodne z ustalonymi przepisami. W przypadku naruszenia, na winowajców nakłada się grzywnę w wysokości 1 talara, która zasila fundusz opieki społecznej. Denuncjator otrzymuje odpowiednie wynagrodzenie za zgłoszenie naruszenia.

§ 8. Z drugiej strony, wędrujący ubodzy, którzy są w stanie wykazać, że ich podróż nie jest związana z żebraniem, lecz wynika z innych istotnych przyczyn (np. nieszczęśliwych wypadków w trakcie podróży), mają obowiązek zgłosić się do właściwego departamentu policji. Po przeprowadzeniu odpowiedniego dochodzenia, osoby te mogą uzyskać wsparcie z funduszy opieki społecznej lub szpitalnych. Jednak w przypadku, gdy te osoby zostaną przyłapano na żebraniu wbrew przepisom, będą traktowane tak samo jak inni żebracy i poddane odpowiednim karom.

IX Rozdział. Dotyczący pozostałych przepisów policyjnych oraz szczegółowego nadzoru nad funkcjonowaniem domów opieki.

§ 1. Nie można całkowicie wyeliminować żebrania, jeśli leniwi włóczędzy i żebracy nadal będą mieli nadzieję na uzyskanie jałmużny poprzez nagabywanie ludzi na ulicach, w domach i sklepach, często w sposób nachalny lub niepożądany. Każdy mieszkaniec miasta, bez wyjątku, podlega karze grzywny w wysokości 1 talara za pierwsze przewinienie i 3 talarów za powtórne naruszenie przepisów. W przypadku braku środków na zapłatę kary przewidziana jest kara cielesna. Wszyscy mieszkańcy, którzy mimo przepisów będą wspierać żebraków, naruszają porządek publiczny. W celu zapobieżenia takim

naruszeniom, kary finansowe będą rozliczane na rzecz funduszu opieki społecznej, a zaangażowani urzędnicy otrzymają dodatkowe wynagrodzenie za swoją czujność.

§ 2. Każdy żebrak, zarówno miejscowy, jak i obcy, zatrzymany przez funkcjonariuszy policji lub strażników miejskich, zostanie dokładnie przesłuchany. Ustalona zostanie historia jego żebrania, w tym miejsca, w których prosił o pomoc, oraz ewentualne środki, które otrzymał. Osoby naruszające przepisy zostaną pociągnięte do odpowiedzialności i ukarane.

§ 3. Natomiast każda osoba, która znajdzie się w trudnej sytuacji życiowej, ale nie angażuje się w żebranie, może ubiegać się o czasowe wsparcie, na przykład kwartalną pomoc dla swojej rodziny lub dzieci, w uzasadnionych przypadkach.

§ 4. Każdy mieszkaniec ma obowiązek nie przeszkadzać strażnikom miejskim w zatrzymywaniu żebraków. Nie powinien udzielać im schronienia ani wsparcia w domach czy innych miejscach. Policja oraz strażnicy bram miejscowości są zobowiązani do współpracy z strażnikami miejskimi w przypadku naruszeń, bez konieczności oczekiwania na szczególne polecenia. Osoby wspierające żebraków, mimo obowiązujących przepisów, będą zatrzymane wraz z żebrakami.

§ 5. W przypadku oporu ze strony żebraka podczas zatrzymania, strażnicy powinni podjąć odpowiednie kroki w celu zapewnienia porządku, włącznie z pomocą najbliższego posterunku policji lub strażników miejskich.

§ 7 W przypadku, gdy strażnicy miejscy napotkają żebraka, który stawia opór podczas transportu, mają obowiązek umieścić go tymczasowo w najbliższym domu do czasu, aż pojawi się odpowiednia pomoc lub wsparcie. Właściciel lub mieszkaniec domu musi zgodzić się na odpowiedzialność za tę sytuację, w tym potencjalne konsekwencje wynikające z przyjęcia żebraka na krótki czas.

§ 8 Jeśli żebrak zostanie umieszczony w domu, właściciel lub mieszkaniec tego domu musi przekazać odpowiednią opłatę w wysokości od 5 do 10 marek strażnikom miejskim lub zaproponować alternatywną formę rekompensaty. Jeśli jednak odmówi wykonania tej opłaty lub jakiegokolwiek innej formy wsparcia, zostanie ukarany grzywną. Ponadto wszyscy, którzy utrudniają zatrzymanie lub transport żebraka w jakikolwiek sposób, również będą pociągnięci do odpowiedzialności.

§ 9 Jeżeli okaże się, że obecne przepisy w pewnych przypadkach nie są wystarczające i konieczne będą dodatkowe regulacje, policja ma obowiązek zapewnić ich uzupełnienie. Każdy obywatel musi dostosować się do nowych przepisów. Policja i dyrekcja Domu dla Ubogich będą odpowiedzialne za ich przestrzeganie i nadzorowanie.

Regulacje powinny być wydrukowane wielokrotnie, aby były dostępne we wszystkich miejscach publicznych, gdzie jest to konieczne. Dodatkowo, każdy dom powinien otrzymać egzemplarz regulaminu po uiszczeniu odpowiedniej opłaty. Dzięki temu nikt nie będzie mógł usprawiedliwiać się nieznaną jakością prawa.

Regulacje mają być zawsze dostępne w każdym domu, niezależnie od tego, czy mieszkańcy są zorientowani na ich treść. Szczególną uwagę należy zwrócić na

rzemieślników oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą, które mogą angażować się w żebractwo lub podróżujące z takimi zamiarami. Muszą oni od razu informować odpowiednie instytucje o swoim zamiarze lub sytuacji, aby podjąć właściwe kroki zgodne z przepisami.

§ 10. Ponadto społeczeństwo powinno być świadome korzyści płynących z przepisów dotyczących ograniczenia żebractwa i jego skutecznej regulacji. Publiczne zaufanie jest ważne dla zapewnienia, że fundusze przeznaczone na wsparcie faktycznie potrzebujących oraz prawdziwie ubogich będą odpowiednio przekazywane na cele dobroczynne i instytucje wspierające.

W tym kontekście należy odnieść się również do wcześniej ustanowionych regulacji zawartych w § 5 rozdziału 7, które są już częścią tego systemu. Przepisy te podkreślają znaczenie właściwego zarządzania funduszami i wsparciem dla najbardziej potrzebujących, a ich wdrożenie powinno być konsekwentnie monitorowane.

Tekst datowany na 19 sierpnia 1775.

Dyrektor, Burmistrz oraz członkowie zarządu:
= Mirus = Schönau = Jonas = Baermann = Falke
= Glogner = Petri = Ketzler = Geier

Uzupełnienie

1. Rozwój domów dla ubogich: W XVIII wieku idea instytucji wspierających ubogich była ściśle związana z polityką państw oświeconych. Celem było nie tylko pomoc ubogim, ale także ich reedukacja i włączenie do życia społecznego i zawodowego.

2. Przędzalnictwo jako sposób na zatrudnienie: Praca w przędzalniach była powszechną formą zatrudnienia w tego typu placówkach. Dawała ona możliwość zajęcia się prostymi, manualnymi zadaniami dostosowanymi do możliwości osób potrzebujących.

3. Kontrola społeczna: Proces kwalifikacji do domów dla ubogich był rygorystyczny, by uniknąć nadużyć i zapewnić, że pomoc trafia do naprawdę potrzebujących.

4. Finansowanie: Tego typu inicjatywy były finansowane z kilku źródeł, takich jak dobrowolne datki obywateli, fundusze miejskie oraz częściowo dochody z pracy mieszkańców domów.

Organizacja wsparcia dla potrzebujących oraz polityka wobec żebraków

§ 1. Osoby, które zdecydują się pracować zamiast polegać na dobroczynności, będą mogły korzystać z przygotowanego wsparcia w formie odzieży, przyborów codziennego użytku oraz surowców do pracy. W przypadku wykazania, że potrafią zdobywać utrzymanie bez konieczności żebrania, nie będą one potrzebować dalszej pomocy.

§ 2. Żebracy, którzy nie przestaną prowadzić swojego dotychczasowego trybu życia (żebranie na ulicach, w drzwiach domów czy w miejscach publicznych), będą poddawani kontroli i przymusowo zatrzymani. Następnie osoby te zostaną zaklasyfikowane do pracy w "Domu dla Ubogich" w drugiej kategorii, a w przypadku obcych przybyszy, przeniesione do miejsca przeznaczonego dla migrantów.

§ 3. Władze miejskie mają obowiązek reagowania na osoby przytłapane na żebraniu:

- Pierwsze naruszenie: zatrzymanie na okres jednego miesiąca.
- Drugie naruszenie: zatrzymanie na okres trzech miesięcy.
- Trzecie i kolejne naruszenia: zatrzymanie na dłuższy czas, określony indywidualnie, oraz skierowanie do pracy w Domu dla Ubogich.

§ 4. Po odbyciu wyznaczonej kary żebracy muszą udowodnić, że są zdolni do samodzielnego utrzymania się i że zamierzają zmienić swoje postępowanie. W przypadku dalszych naruszeń zostaną skierowani do przędzalni na zajęcia, gdzie nauczą się prostych prac manualnych. Osoby, które wykażą dobrą postawę w czasie kary, mogą zostać przeniesione do pierwszej kategorii z bardziej godnymi warunkami wsparcia.

§ 5. Osoby bezdomne, które świadomie odrzucają wsparcie społeczne i decydują się na życie bez odpowiedzialności, zostaną traktowane na równi z leniwymi żebrakami. Otrzymają takie same warunki zatrzymania oraz będą poddawane procesowi reedukacji.

Organizacja pomocy dla ubogich w instytucjach wsparcia społecznego

§ 1. Pierwsza kategoria wsparcia jest przeznaczona dla osób, które nie są w stanie w pełni zapewnić sobie utrzymania przez pracę, ale jednocześnie nie zamierzają prowadzić życia żebraczego. Osoby te będą miały możliwość zarobkowania, pod warunkiem, że ich praca przyniesie realne korzyści. Są one oddzielone od osób zaliczanych do drugiej kategorii, takich jak żebracy lub osoby działające z premedytacją, które są niezdolne lub niechętne do pracy. Wspierane osoby będą miały zapewnione odpowiednie warunki do wykonywania pracy, korzystając z warsztatów, magazynów, miejsc do odpoczynku oraz posiłków.

§ 2. Dla tej grupy przewidziane są specjalne pomieszczenia, w tym:

- Warsztaty pracy.
- Miejsca do spożywania posiłków.
- Sypialnie.

§ 3. Każdy mieszkaniec otrzyma codziennie dwa funty chleba oraz ciepły obiad składający się z prostych produktów. Rodzaj i ilość jedzenia będzie zależeć od dostępnych funduszy oraz aktualnych możliwości Domu dla Ubogich.

§ 4. Szczególną uwagę poświęca się tym osobom z pierwszej kategorii, które wykazują staranność, pracowitość i dobre zachowanie. Otrzymują one dodatkowe wsparcie w postaci odzieży i przyborów codziennego użytku.

§ 5. Każdy mieszkaniec musi codziennie regularnie uprząść pół funta dobrej przędzy. Jeśli wykonają swoje zadanie zgodnie z oczekiwaniami, będą mogli dobrowolnie poświęcić więcej czasu na dodatkowe prace. Umożliwi im to poprawę własnej sytuacji oraz możliwość zarobienia dodatkowych środków.

§ 6. Przędza wytworzona ponad obowiązkowy limit będzie dodatkowo wynagradzana, co ma na celu motywowanie mieszkańców do bardziej wydajnej pracy. Wypłacone środki mogą być przeznaczone na zakup odzieży, przyborów domowych oraz innych niezbędnych artykułów.

§ 7. Osoby, które korzystają z wsparcia w Domu dla Ubogich, mają obowiązek dostosować się do zasad organizacji oraz wykazywać regularność i zaangażowanie w codzienne obowiązki.

Jednym z takich miejsc dla ubogich był "von Buchs'sches Armen- und Waisenhaus", który znajdował się przy dawnej Zapfenstraße 8 w Hirschberg (obecnie Kilińskiego).